

CENTER ZA VZGOJO, IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE VELENJE IN ŠOLSKA KNJIŽNICA

Biljana Horvat, višja fizioterapevtka in prof. defektologije, CVIU Velenje

V sodobnem svetu, svetu različnih tehnologij, računalništva, digitalizacije in robotizacije ter vse večje odtujenosti med ljudmi, ki se žal širi tudi mladimi in celo med otroki, je šolska knjižnica za šolajočo se mladino in otroke še posebno dragocen del šolskega in, širše gledano, tudi družbenega prostora. V tem kontekstu želim v članku poudariti pomen šolske knjižnice, opredeljujem njen položaj in dejavnosti, ki se izvajajo v njej, v primeru naše šole za otroke s posebnimi potrebami. Ti otroci so med nami, živijo, delajo in ustvarjajo glede na svoje sposobnosti in zmožnosti. Pomen besede, jezika in knjige je za razvoj otroka s posebnimi potrebami neprecenljiv.

Poleg pedagoškega v šolski knjižnici poteka tudi nepedagoško delo. Sem spada sistematično zbiranje, strokovna obdelava, urejanje, hranjenje in izposoja knjižničnega gradiva, oblikovanje letnega načrta šolske knjižnice in oblikovanje triletnega strateškega načrta šolske knjižnice, vključevanje knjižnice v sistem Cobiss, vodenje učbeniškega sklada in druga dela.

NAŠA ŠOLA

»Vesolje preseva
nešteto luči,
med planjavami zvezd
nešteto poti.

Nešteto obzorij
se v jutrih zdani,
nešteto prepadov
utripa v temi.

Med neštetimi sonci
brezmejnost zveni,
nešteto je barv
v tišini galaksij.

Vesolje – nešetost,
ki v večnost živi,
vesolje – nešetost,
neskončnih dimenzij.«

Nebeške kočije
(Bina Štampe Žmavc)

Nešteto je načinov in poti, po katerih prideš v Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje (CVIU Velenje) na Kidričevi cesti 19 v Velenju.

Logotip naše šole je polž – v njem je veliko simbolike. Polž je bolj počasen, ko pa se prestraši, se hitro skriva v svojo hišico. Podobne lastnosti imajo lahko tudi naši varovanci. Našo ustanovo obiskuje nekaj čez sto otrok.

Mene je pot zanesla v Center pred šestindvajsetimi leti, ko sem iskala službo.

Šestindvajset let je drugačnost del mojega vsakdanjika, šestindvajset let me učenci s posebnimi potrebami, ki radi prihajajo v šolsko knjižnico, postavljajo pred različne delovne izzive. Delo v šolski knjižnici mi je v zadovoljstvo in veselje.

CVIU Velenje izvaja dva programa, in sicer:

- posebni program vzgoje in izobraževanja (PPVI), ki ga obiskujejo osebe z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju;
- program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom (NIS), ki jo obiskujejo osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju.

Poleg rednega programa, ki se izvaja v šoli, šola sodeluje v različnih projektih: Strokovni centri, Inovacijski projekt, Shema sadja, Varujmo in ohranimo Šaleško dolino, Odpadek naj ne bo samo odpadke, Bralna značka, Rastem s knjigo – na ta način se povezujemo z bližnjo in širšo družbeno skupnostjo.

Tukaj se prepletajo vzgoja, izobraževanje in usposabljanje s ciljem oblikovati celovito osebnost, ki bo po končanem šolanju uspešno nadalje-

vala svojo življenjsko pot.

Po besedah Georga Hegla je vzgoja umetnost oblikovanja etičnih ljudi (Vir 1).

»Cilj resnične vzgoje ni le usmerjanje ljudi, da počnejo prave stvari, ampak da uživajo v njih; ne le da postanejo delavni, ampak da vzljubijo delo; ne le, da postanejo učeni, ampak da vzljubijo znanje; ne le, da postanejo čisti, ampak da vzljubijo čistost; ne le, da postanejo pravični, ampak da zahrepenijo po pravici.«
(John Ruskin)

V samem nazivu našega Centra je tudi beseda izobraževanje. Japonski pregovor pravi, da je učenje luč. Najboljša učna krivulja, po besedah Douglasa Pagelsa, je prijazen nasmeš.

Našo šolo obiskujejo otroci z različnimi motnjami: lažjo, zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju, Downovim sindromom ... V zadnjih letih je vse več otrok z avtizmom, spektrom avtističnih motenj.

Metode in način dela se skozi individualizirane programe prilagodijo posameznemu otroku.

»Vsak človek je zase svet,
čuden, svetel in lep
kot zvezda na nebu ...

Vsak tiho zori,
počasi in z leti,
a kamor že greš, vse poti
je treba na novo začeti.

Tako živimo ljudje.

Vsak krmari k pogrebu.

Svetloba samo

nas druži kot zvezde na nebu ...«

Pesem o zvezdah (Tone Pavček)

Poleg vseh metod in tehnik poučevanja je pri naših otrocih pomemben topel, človeški odnos, ki odpira srca in dojemljivost za nova znanja in veščine.

Prostori naše šole so svetli in prijazni, obogateni z izdelki otrok. V naslednjih letih se nam obeta prizidek in nekaj novih prostorov, med njimi bo tudi nova šolska knjižnica.

ŠOLSKA KNJIŽNICA

Delo v šolski knjižnici je zelo pestro, bogato in raznoliko. Težko je v enem članku opisati vse dimenzije in globine, to mavrico poslanstva oziroma dela v šolski knjižnici.

Naša knjižnica je sicer majhna, vendar svetla in topla. Ima šest sedežev. Dostop otrok na invalidskih vozičkih do knjižnice je nemoten.

Šolska knjižnica je skupek, zbirka knjižničnega gradiva. Knjižnica vsebuje, posreduje in omogoča dostop do informacijskih in bibliopedagoških storitev. Je podpora vzgojno-izobraževalnemu procesu in njegov sestavni del. Je vir idej za učenje in razvoj domišljije. Predstavlja medijsko, informacijsko in komunikacijsko središče. Je sredstvo in pot za doseganje ciljev šole, med katerimi je osnovni cilj učenje kot razvijanje znanja, sposobnosti, spretnosti in navad.

Naša knjižnica je sicer majhna, vendar svetla in topla. Ima šest sedežev. Dostop otrok na invalidskih vozičkih do knjižnice je nemoten.

Cilji naše šolske knjižnice so: podpiranje ciljev, ki si jih je zastavil Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, integracija šolske knjižnice v življenje in delo šole, vključevanje v učni in vzgojni načrt šole z ustreznim izborom knjižničnega gradiva in z ustreznim programom dela, spodbujanje mo-

Ob vračanju knjig učenci pripovedujejo o vsebini prebrane knjige samostojno, ob ilustracijah ali s pomočjo vprašanj.

tivacije učencev za branje in učenje ter samostojno učenje, vzgoja samostojnega in aktivnega uporabnika knjižnice in njenih storitev (Povzeto po IFLA/UNESCO – Manifest o šolskih knjižnicah, in po Idejnem načrtu razvoja slovenskih šolskih knjižnic, prirejenem za našo šolo).

Vsakodnevno dogajanje v naši šolski knjižnici

Uporabniki šolske knjižnice so učenci in zaposleni. Šolska knjižnica je srce šole, katerega osnovni cilj je spodbujati ljubezen do lepe besede, knjige in branja.

Učenci Posebnega programa prihajajo v knjižnico tedensko, po urniku. Prvi obiski so namenjeni pogovorom o pravilnem vedenju in obnašanju v knjižnici in pravilnem ravnanju s knjigami. Ob vračanju knjig učenci pripovedujejo o vsebini prebrane knjige samostojno, ob ilustracijah ali s pomočjo vprašanj. V zato namenjen zvezek narišejo risbico ali zapišejo vsebino. Nagrajeni so z nalepko ali štampiljko.

Med učenci so velike razlike v razvoju: nekateri izgovarjajo glasove, drugi besede, tretji povedi. Govor, komunikacijo in sporazumevanje prilagodim posamezniku. Branje spodbuja otrokov jezikovni in intelektualni razvoj in bogati besedni zaklad ter ugodno vpliva na otrokov vsestranski razvoj. Učenci ob pregledovanju kakovostnih ilustracij doživljajo estetsko ugodje, občutke lepega.

Med učenci so velike razlike v razvoju: nekateri izgovarjajo glasove, drugi besede, tretji povedi. Govor, komunikacijo in sporazumevanje prilagodim posamezniku.

Pika Nogavička Vir: Lastni vir.

Učenci osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom (NIS) napolnijo šolsko knjižnico že v času jutranjega varstva. Zelo radi in z veseljem prihajajo v knjižnico. Imajo prost dostop do knjig. Knjigo izberejo, listajo, berejo, gledajo ilustracije. Starejši učenci berejo mlajšim, ki pozorno poslušajo. Včasih položim določene knjige, slikanice na mizo. Te še posebej pritegnejo pozornost učencev. Tudi slovarji so porodili veliko zanimanje otrok: ko so si jih ogledali, smo se pogovarjali o njih in tako so učenci na nevsiljiv način spoznali slovarje.

Tudi učenci NIS-a obiskujejo šolsko knjižnico po urniku in pripovedujejo vsebine prebranih knjig.

Pri vseh obiskih in dejavnostih v šolski knjižnici učenci osvajajo zastavljene cilje knjižničnih informacijskih znanj. V cilje in vsebine teh znanj so zajeti vsi oddelki nižjega izobrazbenega standarda in posebnega programa vzgoje in izobraževanja. Splošni cilji knjižničnih informacijskih znanj so zajeti pri obiskih šolske knjižnice, izposoji gradiva in dejavnostih, ki se odvijajo v njej.

Učenci se seznanijo z lokacijo šolske knjižnice, spoznajo šolsko knjižnico, navajajo se na okolje in ozračje knjižničnega prostora, poimenujejo knjižnico, knjižničarko, spoznajo način uporabe in izposoje knjižničnega gradi-

va, se navajajo na primerno vedenje v knjižnici, navajajo se na postavitev knjižničnega gradiva, prisluhnejo pravljici, vedo, da je šolska knjižnica urejena po pravilih, ločijo tiskane od netiskanih virov, spoznajo slovarje ...

V šolski knjižnici potekajo tudi razne dejavnosti in projekti

- Bralna značka
- Sodelovanje v projektu Rastem s knjigo
- Bralne urice (vedenjsko-kognitiv-

na metoda branja)

- Sodelovanje z Mestno knjižnico Velenje
- Medgeneracijsko branje ...

Bralna značka

»Branje je za duha to, kar je telovadba za telo.« (R. Steele)

Branje je izredno zahteven proces. Za učinkovito branje potrebujemo določeno stopnjo zrelosti in razvosti naših spoznavnih in čustvenih funkcij. Branje je vseživljenjski proces, skozi katerega pridobivamo nova znanja, lahko pa je sredstvo za razvedrilo, sprostitvev in zabavo. Pomembno je, da se otrok nauči brati, še bolj pomembno pa je, da mu je branje všeč, da bere z veseljem.

Pri branju je prav tako pomembna motivacija, predvsem notranja motivacija. To motivacijo spodbujam z izborom knjig, ki so učencem zanimive in po zahtevnosti prilagojene njihovim sposobnostim; pri izboru knjig pa je pomembna tudi svoboda učencev, da lahko samostojno izberejo knjigo, glede na svoj interes.

Naši učenci sodelujejo v projektu Bralna značka: berejo tako učenci posebnega programa vzgoje in izobraževanja kot tudi učenci šole s programom nižjega izobrazbenega standarda.

Naši učenci sodelujejo v projektu Bralna značka: berejo tako učenci posebnega programa vzgoje in izobraževanja kot tudi učenci šole s programom nižjega izobrazbenega standarda.

Učenci posebnega programa vzgoje in izobraževanja preberejo najmanj pet knjig in s tem ob koncu šolskega leta dobijo bralno pohvalo. Učencem, ki samostojno ne berejo, knjigo preberejo starši, bratje, sestre. Nekateri učenci med šolskim letom preberejo res veliko knjig.

Pogoj za pridobitev bralne nalepke,

ki je potem prilepljena na bralno mapo s knjigo v svet, je prav tako pet prebranih knjig.

Ob koncu šolskega leta organiziramo svečano podelitev bralnih pohval in nalepk. Medse povabimo pisatelje, pesnike, kulturnike iz našega okoliša in glasbenike. Glede na to, da letos praznujemo 100. obletnico smrti Ivana Cankarja in da sta Cankarjeva umetniška beseda in misel še vedno aktualni ter navdihujeta in kličeta k premisleku, smo na podelitev povabili gospo Ireno Štusej, ki nam bo pripovedovala Cankarjevo črtico Pehar suhih hrušk. Program bodo obogatili zvoki domačih pesmi, ki jih bo iz harmonike privabil maturant umetniške gimnazije Velenje.

Zlati bralec je učenec, ki je v vseh osnovnošolskih letih pridobil bralno značko. Ta dobi posebno spominsko priznanje ter obišče predstavo v Kulturnem domu Velenje, ki jo priredi Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje za vse osnovnošolske zlate bralce.

Sodelovanje v projektu Rastem s knjigo

Rastem s knjigo je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture. Cilj projekta je motivirati osnovnošolce za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih spodbuditi k obiskovanju splošnih knjižnic.

V sklopu projekta so učenci sedmega razreda obiskali Mestno knjižnico Velenje: seznanili so se z osnovami njenega delovanja in dobili knjigo Mihe Mazzinija Zvezde vabijo, ki so jo nato brali doma in v razredu.

Bralne urice

Knjiga je najboljša prijateljica, pravi jo. Branje knjig hrani naše misli. Z branjem učenci rastejo in razvijajo svoj odnos do knjige.

Učenci četrtega razreda so se udeležili bralnih uric po vedenjsko-kognitivni metodi branja.

Učenci četrtega razreda so se udeležili bralnih uric po vedenjsko-kognitivni metodi branja. Cilj te metode je,

da branje povežemo z ugodjem, postopno vključujemo otroka v skupno branje kot zabavo, brez zahtev po doseganju uspeha. Cilj je tudi, da se otrok sam spomni na branje, navadi na točnost branja in sam popravlja napake.

Učenci so z veseljem hodili na bralne urice in opaziti je napredek pri natančnosti branja: tudi njihove učiteljice povedo, da se natančnost pri branju odraža tudi v boljšem in uspešnejšem reševanju raznih nalog pri pouku.

Pravljicne urice

Učenci prisluhnejo pravljici in doživljajo estetsko ugodje ob mojem pripovedovanju. Pripovedovane vsebine podoživljajo ob ilustracijah, odgovarjajo na vprašanja. Pri tem se prilagodim njihovim zmožnostim in sposobnostim oziroma individualnim razlikam. Pripovedujejo o prebranem. Učenci poustvarjajo v različnih delavnicah, pripravljenih glede na temo prebranega. Pri tem razvijajo domišljijo, kreativnost. Zelo pomembno je tudi razvijanje pozornosti in koncentracije. Branje je vseživljenjski proces, pomembno je v vseh življenjskih obdobjih, od otroštva do pozne starosti, še posebej pa v šolskem obdobju, obdobju rasti in razvoja. Učenci ob poslušanju pravljic doživijo občutke ugodja, se dobro počutijo in se sprostitijo.

Sodelovanje z Mestno knjižnico Velenje
Učenci knjižnico obišejo po dogovoru. Seznanijo se z njeno organizacijo in dejavnostmi, ki potekajo v njej.

Sodelovanje v projektu Medgeneracijsko branje

Cilj projekta je medgeneracijsko povezovanje ob literarnih delih, ki so namenjena najstnikom in odraslim. Z njim želimo povezati skupino mladih bralcev tretjega triletja naše šole ter odrasle bralce v istem kraju. Knjige iz zbirk »Zlata bralka, zlati bralec« in »Rastem s knjigo«, ki jih beremo in

se o njih pogovarjamo, po želji ostanejo bralcem, sicer šolski knjižnici.

V knjižnici se ob branju odlomkov iz knjig, pripovedovanju in pogovoru razvije prijetno ozračje. Počutje udeležencev izboljša tudi šopek rož na mizi, okusen piškotek in čaj. Knjige spodbujajo izmenjavo mnenj in stališč. Med udeleženci se tkejo medsebojne vezi.

Bralni znački sproti pošiljam poročila o naših srečanjih. Izoblikovala se je skupina šestih učencev tretje triade in dveh upokojenk, nekdanjih učiteljic, ki redno obiskujejo naša srečanja. V tem šolskem letu smo imeli pet bralnih srečanj in se pogovarjali o treh prebranih knjigah. Učenci so povedali, da se dobro počutijo v družbi starejših in da jim je na srečanjih zanimivo. Odrasli pa so veseli srečanj z mladimi in z veseljem prenašajo svoja spoznanja mlajšim.

Bibliotekarska dela v šolski knjižnici

Poleg pedagoškega dela v šolski knjižnici opravljam tudi bibliotekarsko delo. Naj izpostavim nekaj najosnovnejših sklopov:

- Sistematično zbiranje, strokovna obdelava, urejanje, hranjenje in izposoja knjižničnega gradiva.

Individualno delo z uporabniki knjižnice zajema referenčni pogovor, svetovanje učencem in učiteljem za učinkovito

izrabo knjižničnega gradiva, pomoč učencem in učiteljem pri iskanju gradiva za individualno uporabo, izdelavo domačih nalog, referatov, seminarских nalog, priprav za pouk, ekskurzije, naravoslovni dnevi ... Dogajanje med uporabniki, učitelji in učenci ter knjižničarko pri razreševanju informacijske potrebe imenujemo referenčni proces. Cilj referenčnega procesa je rešiti uporabnikov problem. Uporabnik ima informacijsko potrebo. Komunikacija med uporabnikom in knjižničarko je

referenčni pogovor. Referenčni pogovor med uporabnikom in knjižničarko poteka po stopnjah. Najprej je otvoritev pogovora ter razjasnjevanje referenčnega vprašanja. Sledi oblikovanje iskalne strategije in iskanje relevantnih informacij. Nato je posredovanje informacij uporabniku in zaključek pogovora.

- Oblikovanje letnega načrta šolske knjižnice in oblikovanje triletnega strateškega načrta šolske knjižnice zajema letni program, ki ga izvajam v šolski knjižnici, ter strateška področja, ki jih želimo izpopolniti v določenem časovnem obdobju. Da bi lažje oblikovala triletni strateški načrt naše šolske knjižnice, sem izvedla anonimno anketo, s katero sem želela ugotoviti, kako zadovoljni so s šolsko knjižnico njeni uporabniki – strokovni delavci. Beležila in opazovala sem število uporabnikov v šolski knjižnici v določenem časovnem obdobju. S pomočjo ankete sem želela izvedeti: ali naši zaposleni obiskujejo šolsko knjižnico, ali so zadovoljni z delovnim časom knjižnice, kako zadovoljni so s storitvami šolske knjižnice, kaj menijo o obsegu knjižnične zbirke, katere dejavnosti pogrešajo v šolski knjižnici, ali menijo, da je v knjižnici dovolj strokovno pedagoškega gradiva, kateri so njihovi predlogi za izboljšanje kakovosti storitev šolske knjižnice.

Na osnovi odgovorov zaposlenih sem izoblikovala strateška področja, ki jih želimo izpopolniti, in njihove cilje.

Strateška področja, ki jih želimo izpopolniti, so:

- knjižnični prostor in oprema,
- knjižnična zbirka,
- povečanje obiska oziroma izposoje.

Glede na prostorske razmere se nam obeta nov, večji prostor, v katerem bodo sprejemni pult z računalnikom ter dva dodatna računalnika, čitalnica, prostor za bralne urice ter

knjižnično gradivo, tudi s policami primerne višine za najmlajše.

Cilji drugega strateškega področja (knjižnična zbirka) so: posodobitev in dopolnitev knjižnične zbirke ter spremljanje potreb uporabnikov v določenem časovnem obdobju.

Strateški cilji za povečanje obiska oziroma izposoje so: razvijanje bralne kulture in pismenosti, spodbujanje branja ter razvijanje sposobnosti doživljanja estetskega. Dejavnosti, ki jih bomo v ta namen izvajali še intenzivneje, kot smo jih doslej, sem že predstavila. To so: izposoja knjižničnega gradiva, knjižnično informacijska znanja, bralna značka, sodelovanje v projektu Rastem s knjigo, sodelovanje z Mestno knjižnico Velenje, seznanjanje učencev in sodelavcev z novostmi, priprava tematskih razstav ob obletnicah znanih mladinskih avtorjev, bralne urice, pravljíčne urice, ...

Bibliotekarsko delo je tudi vključitev naše knjižnice v sistem Cobiss, kar obsega naslednje elemente: pridobitev sigle (evidenčne številke

knjižnice), podpis pogodbe o sodelovanju, zagotovitev računalniške opreme, namestitev programske opreme, obvezno izobraževanje, obisk kontaktne osebe, vnašanje knjižničnega gradiva.

V delo šolske knjižnice spada tudi vodenje učbeniškega sklada.

ZAKLJUČEK

Poslanstvo šolske knjižničarke je zahtevno in odgovorno, hkrati pa je lepo in zanimivo otrokom širiti obzorja, spoznavati jih z različnimi pravljíčnimi svetovi, osebami in zgodbami, bogatiti njihov besedni zaklad, oblikovati njihov odnos do lepote besed in jezika.

»Šolska knjižnica opremlja učence in dijake s spretnostmi za vseživljenjsko učenje in razvija domišljijo ter jim omogoča, da živijo kot odgovorni državljani« (IFLA/UNESCO – Manifest o šolskih knjižnicah, 2001). Prispevati k uresničevanju takega poslanstva šolske knjižnice, ki je informacijski in komunikacijski center vzgojno-izobraževalnega dela, je lepo in hvaležno delo.

VIRI

Horvat, Biljana (2017) *Letni delovni načrt šolske knjižnice*. Interno gradivo, CVIU Velenje.

Horvat, Biljana (2018) *Triletni strateški načrt šolske knjižnice*. Interno gradivo, CVIU Velenje.

IFLA/UNESCO – Manifest o šolskih knjižnicah (2001). *Šolska knjižnica*, let. 11 (št. 3): str. 138–139.

Pavček, Tone *Pesem o zvezdah*. Dostopno na <http://www.iucbeniki.si/slo9/2410/index1.html>, 3. 6. 2018.

Štampe Žmavc, Bina (1994) *Nebeške kočije*. Ljubljana: EPTA Založba najlepših slikanic.

Vir 1: Dostopno na http://www.ipsos.si/Citati_misli_o_vzgoji.html, 26. 6. 2018

Zapiski s predavanj (2016/2017): Študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva (ŠPIK). Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

GEPŠ

Gimnazija, elektro in pomorska šola Piran

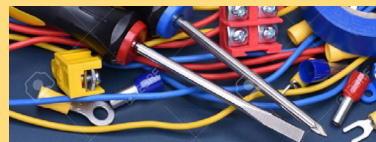

GEPŠ Piran
Bolniška 11
6330 Piran

www.geps.si

POVEZUJEMO TRADICIJO, KLASIKO IN PRIHODNOST.

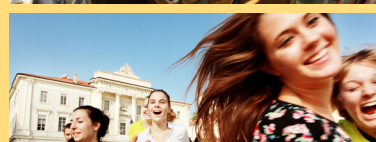
ELEKTRIKAR: nov 3-letni poklicni program, razgiban in usmerjen v pridobivanje praktičnega znanja za vzdrževanje in montažo vseh vrst električnih in elektronskih naprav; deficitarni poklic

PLOVBNI TEHNIK: edini pomorski program v Sloveniji, omogoča zaposlitev na vseh vrstah ladij, jadrnic in jaht ter možnost dobrega zaslužka

ELEKTROTEHNIK: izobražuje za poklice prihodnosti - v elektroniki, robotiki, avtomatiki, razvija teoretično in praktično znanje

GIMNAZIJA: najboljša izhodišča za študij na univerzi, sodobna šola, ki goji medsebojno sodelovanje, odgovornost in skupna pravila

DIJAŠKI DOM: prenovljen dom z razgledom na morje, v bližini šole